

Effektivitet i det norske betalingssystemet

Visesentralbanksjef Jarle Bergo, Foredrag på Betalingsformidlingskonferansen 2002, Oslo, 14. november 2002

Jeg vil takke for invitasjonen som gir meg muligheten til å presentere Norges Banks syn på utviklingen i betalingsformidlingen på denne viktige konferansen hvor eksperter på betalingsformidlingssystemer er samlet. Jeg vil særlig ta opp spørsmål knyttet til effektiviteten i det norske betalingssystemet i dag.

Dette er et område hvor Norges Bank har et oppdrag fra våre politiske myndigheter. I paragraf 1 i sentralbankloven fra 1985 står det at "... Norges Bank skal fremme et effektivt betalingssystem innenlands og overfor utlandet".

Vi har definert et effektivt betalingssystem som et system som gjennomfører betalinger hurtig, rimelig og sikkert. Denne definisjonen gjelder både interbanksystemer og systemer for kundebetalinger. Vektleggingen av de ulike elementene i definisjonen varierer etter hvilken type betalinger det dreier seg om. I forbindelse med interbanksystemer vektlegger vi sikkerheten svært høyt, fordi forsinkelser i eller bortfall av et betalingsoppgjør kan føre til likviditetssvikt eller tap i enkelte banker. Disse problemene kan igjen spre seg til flere banker og i verste fall true den finansielle stabiliteten.

Massebetalinger består av mange transaksjoner av begrenset størrelse og beløpene i masseoppgjørene er normalt beskjedne. Problemer i massebetalingssystemet vil vanligvis ikke kunne true finansiell stabilitet. Her kan det derfor legges relativt mer vekt på at massebetalingene skal skje hurtig og rimelig.

Kapittel 3 i lov om betalingssystemer m.v. fra 1999 skal bidra til at systemer for betalingstjenester innrettes og drives slik at hensynet til sikker og effektiv betaling og til rasjonell og samordnet utførelse av betalingstjenester ivaretas. Ansvar for dette er lagt til Kredittilsynet. Det er imidlertid et nært samarbeid mellom Kredittilsynet og Norges Bank i spørsmål som berører systemene for massebetalinger. Norges Bank har, i samsvar med kravet i sentralbankloven, fokusert på effektiviteten i det samlede systemet for massebetalinger.

I de fleste vestlige land legger betalingsformidling beslag på mellom 1 og 3 prosent av bruttonasjonalproduktet (BNP). En mer effektiv organisering kan derfor gi store innsparinger og frigi ressurser til andre formål. I Norge bruker bankene 5,9 milliarder kroner på å produsere betalingstjenester. I tillegg kommer de kostnadene som betaler og mottaker har i forbindelse med gjennomføringen av betalingene. Norges Bank er derfor opptatt av at betalingstjenestene organiseres slik at markedet kan finne frem til effektive løsninger for produksjon og bruk av slike tjenester. I denne presentasjonen vil jeg fokusere på systemene for massebetalinger.

Kriterier for vurdering av effektiviteten

Vi legger vekt på fire elementer når vi skal vurdere om systemet for massebetalinger er effektivt.

Det er viktig at så vel bedrifts- som personkunder har tilgang til betalingsinstrumenter som dekker deres behov i alle betalings situasjoner. Kundene må kunne stole på at betalingene når rett mottaker til rett tid. Dette krever igjen høy driftsstabilitet i elektroniske betalingssystemer og korrekt behandling av blankettbaserte betalingsinstrumenter. Kundenes opplevde sikkerhet i forbindelse med ulike betalingsinstrumenter har betydning for bruken av instrumentene og dermed også for publikums oppfatning av om tjenestespekteret er tilfredsstillende.

Priser forteller kundene noe om produktets eller tjenestens verdi og kostnadene ved å fremskaffe produktet. Dette påvirker de valgene kundene gjør. Priser som avspeiler de relative kostnadene ved å produsere de ulike betalingstjenestene gir brukerne viktige insentiver til å velge de tjenestene som tilfredsstillir deres behov til lavest mulig kostnad. Samlet sett vil dette gi løsninger som reduserer ressursbruken og øker effektiviteten i betalingsformidlingen. Kostnadsdekning gjennom høy rentemargin og float innebærer skjulte kostnader for kundene og gjør det vanskelig å velge riktig ut fra kostnader og egenskaper ved produktene. Det bør derfor være mest mulig direkte prising. Prisen bør belastes den som treffer valget mellom ulike betalingsinstrumenter.

Produksjonen av betalingstjenester er kjennetegnet av stordriftsfordeler. Det er høye utviklingskostnader og høye krav til driftsstabilitet og reserveløsninger i datasystemene, mens kostnaden ved å produsere en enhet ekstra er lav. Dette gjelder særlig de elektroniske betalingstjenestene. En står da overfor et klassisk prisingsproblem som er vel beskrevet i økonomisk teori. Dersom prisen settes lik kostnaden ved å produsere den siste enheten (grensekostnaden), som i en viss forstand er "riktig" prising ut fra effektivitetshensyn, vil produsenten ikke få dekket alle sine kostnader. Produsenten må da dekke de gjenværende kostnadene ved overskudd fra andre tjenester. En viktig drivkraft bak økningen i effektiviteten i betalingssystemet er innovasjon og utvikling av nye produkter. For å kunne finansiere utviklingsaktivitetene må bankene og produsentene av betalingstjenestene ha et visst overskudd. Dette overskuddet kan både komme fra direkte prising av betalingstjenestene og fra andre inntekter. Hvis overskuddet skal komme fra direkte prising må inntektene dekke mer enn produksjonskostnadene.

Ved introduksjon av nye produkter kan det imidlertid være positivt for effektiviteten at prisen er lavere enn de direkte kostnadene. Siden prisen påvirker etterspørselen, kan lav pris bidra til at bruken av tjenesten når høyt volum på et tidlig tidspunkt. Dette sikrer tidligere utnyttelse av stordriftsfordelene og eventuelle positive nettverkseffekter. Med positive nettverkseffekter mener vi at nytten til hver enkelt bruker av systemet øker når det kommer flere brukere til. Det systemet som trolig har sterkest slik effekt er EFTPOS-systemet (systemet for betaling med kort i elektroniske betalingsterminaler), hvor økt bruk av kort fører til vekst i antallet brukersteder som igjen gir grunnlag for økt bruk av kortene. Når prisen settes lavt, kan de indirekte kostnadene dekkes inn senere ved at prisene ikke reduseres tilsvarende når bruken øker og utviklingskostnadene er nedbetalt. Alternativt må

de faste kostnadene dekkes gjennom krysssubsidierting fra andre betalingstjenester eller andre typer tjenester som bankene tilbyr.

Både stordriftsfordelene og de positive nettverkseffektene taler for at det vil være et begrenset antall produsenter av betalingstjenestene og at disse produserer på felles standarder. Én produsent vil sikre at stordriftsfordelene nyttes fullt ut, men denne produsenten vil samtidig kunne ta monopolpriser. Én produsent innebærer også en samling av risiko som kan være uønsket. I tillegg kan monopolprodusenter ha få insentiver til å drive produktutvikling. I de fleste tilfeller vil det derfor være mer effektivt med flere konkurrerende produsenter av betalingstjenester. En reell mulighet for at nye aktører kan komme inn på markedet kan disiplinere monopolprodusenter til ikke å ta ut monopolprofitt. Dette kan også bidra til at produsenten sørger for å holde driftsstabiliteten på et høyt nivå og videreutvikle tjenestene.

Sterke kunder kan også bidra til å redusere de store produsentenes makt. Kundernes forhandlingsmakt avhenger normalt av kundens størrelse, og små banker kan gå sammen og danne allianser for å øke sin makt som innkjøpere. Majoriteten av bankenes kunder vil imidlertid ikke ha forhandlingsmakt overfor bankene, så det er viktig at det er mange banker som konkurrerer om å levere betalingstjenester til dem.

Effektiviteten i det norske systemet

Samlet sett er det norske systemet for massebetalingstjenester både hurtig, rimelig og sikkert.

Massebetalingene gjøres opp i Norges Bank to ganger daglig. Avhengig av når på dagen betalingene skjer vil mottaker ha pengene disponible på sin konto samme dag eller virkedagen etter at betalingen fant sted. Norske banker bruker direkte priser på betalingstjenestene i mye større grad enn bankene i de fleste andre land. Tjenestene prises en og en overfor betaler, og publikum kan selv velge de tjenestene som dekker behovene deres til lavest mulig kostnader. Etter at finansavtaleloven trådte i kraft 1. juli 2000 er float fjernet fra det norske betalingssystemet.

Priser som avspeiler de relative forskjellene i produksjonskostnader har hatt positiv innvirkning på effektiviteten i betalingssystemet. De økonomiske virkningene er så store at de synes i nasjonalregnskapet. Nylig reviderte tall fra nasjonalregnskapet viser at BNP-veksten og produktivitsveksten på 1990-tallet har vært betydelig sterkere enn tidligere antatt. De nye tallene viser at produktiviteten for Fastlands-Norge økte med 2,4 prosent årlig på 1990-tallet. Finansiell tjenesteyting er den sektoren som har bidratt sterkest til denne økningen, med en årlig produktivitsvekst på 6,3 prosent på 1990-tallet. Dette bidrar med 0,2 prosentpoeng av den økte produktiviteten for Fastlands-Norge. Dette har nok delvis sammenheng med generell effektivisering etter bankkrisen, men også med betalingsformidling, som har hatt sterk produktivitsvekst. Produktivitsveksten kommer både som et resultat av mer kostnadseffektiv produksjon av de ulike tjenestene og økt bruk av betalingstjenester med lave produksjonskostnader. Bankenes direkte prising av betalingstjenester har ført til at de mest kostnadseffektive tjenestene også er de som har vokst mest i bruk.

Norges Bank har nylig gjennomført en undersøkelse av bankenes kostnader ved å tilby betalingsformidlingstjenester. Vi har fått detaljerte besvarelser fra syv banker, to store og fem mindre som til sammen står for 38 prosent av volumet i betalingsformidlingen. Vi har kartlagt bankenes direkte kostnader og indirekte kostnader som personalkostnader, drift av datasystemer, lokaler, maskiner, inventar osv. Utviklingskostnadene forbundet med nye produkter er inkludert og fordelt på den økonomiske levetiden for tjenesten. Undersøkelsen er beskrevet i en artikkel i Penger og Kreditt som kan lastes ned fra våre nettsider. Den vil også foreligge i trykt versjon 12. desember i år.

I 2001 brukte bankene 5,9 milliarder kroner på å produsere en milliard betalings- og kontanttjenester, mot 6,3 milliarder kroner på å produsere under det halve i 1994.

Som dere sikkert er kjent med, undersøkte vi kostnadene til betalingsformidling i de største bankene og Posten også i 1988 og 1994. Fra 1988 til 1994 sank kostnaden per transaksjon fra 14 kroner og 10 øre til 10 kroner og 70 øre målt i faste 2001-kroner. Og i 2001 kostet gjennomsnittstransaksjonen 5 kroner og 30 øre. Siden 1988 har kostnaden for gjennomsnittstransaksjonen falt med drøyt 60 prosent målt i faste priser.

Bankene har hele tiden økt den direkte prisingen slik at graden av kostnadsdekning gjennom direkte priser nesten er doblet både fra 1988 til 1994 og fra 1994 til 2001. I 2001 var kostnadsdekningen gjennom direkte priser kommet opp i 70 prosent.

Endringene i bankenes tjenestetilbud har ført til at brukerne i større grad deltar i produksjonen av betalingstjenestene og dekker en del kostnader direkte. Dette gjelder særlig ved bruk av terminaler, PC og telefon til regningsbetaling og ved kontantuttak ved varekjøp. Undersøkelsen dekker ikke kundenes tids- og reisekostnader og kostnader til tellerskritt og telefon eller PC. For å gi en komplett oversikt over samfunnets kostnader til betalingsformidling måtte også disse kostnadene ha vært med. Det er ikke uten videre gitt at produksjon av betalingstjenester ute hos brukerne er positivt for samfunnets samlede effektivitet i produksjonen av betalingstjenester. Økt bruk av e-faktura vil imidlertid øke effektiviteten ved elektronisk betaling av regninger. Undersøkelsen dekker heller ikke betalingsmottakers kostnader ved å sende ut betalingskrav.

Både utviklingen i bruken av betalingstjenestene og forskning viser at prisene påvirker kundenes bruk av ulike betalingstjenester. Til tross for prisøkninger på de fleste blankettbaserte tjenester har den veide gjennomsnittsprisen pr transaksjon målt i faste kroner falt siden 1994.

For de fleste tjenestene ligger prisene ut til kunde lavere enn bankenes enhetskostnader. Unntaket er girotjenestene i skranke. Enhetskostnadene for bruk av EFTPOS har falt slik at transaksjonsprisene nesten dekket kostnadene i 2001. Fallet i prisene skyldes at transaksjonsvolumet har økt og kostnadene ved å utvikle og introdusere systemet har blitt nedbetalt. Prisene for å bruke bankkortet i betalingsterminalene har ikke steget nevneverdig de siste årene. Betaling av regninger over Internett har fortsatt høye enhetskostnader. Sannsynligvis skyldes dette at utviklings- og introduksjonskostnadene fortsatt ikke er nedbetalt og at det er overkapasitet i de løsningene som bankene benytter. Prisene ut til kunde dekker under en fjerdedel av de kostnadene som bankene har oppgitt at de har i forbindelse med denne tjenesten. Det ser ut til at bankene priser denne tjenesten ut fra en

langsiktig strategi om at lave priser i introduksjonsfasen bidrar til at kundene tidligere tar i bruk nye og mer effektive betalingsinstrumenter. Dersom prisstrategien faktisk øker bruken, kan den bidra til å øke effektiviteten i betalingssystemet på lang sikt fordi stordriftsfordelene blir utnyttet på et tidligere stadium.

I Norge fastsetter Bankenes Standardiseringskontor standarder for betalingstjenester. BBS og EDB Fellesdata står for størstedelen av produksjonen av betalingstjenester i Norge. De to bedriftene produserer dels ulike typer tjenester og dels konkurrerer de i samme marked. Denne løsningen utnytter stordriftsfordelene i utvikling og produksjon av betalingstjenester.

Reduksjon av risikoen i betalingssystemene

I løpet av 1990-tallet har fokuset på risiko i betalingssystemet økt både internasjonalt og her i Norge. Daglig går i gjennomsnitt mellom 160 og 170 milliarder kroner til oppgjør i Norges Banks oppgjørssystem. I tillegg har flere banker oppgjør i Gjensidige Nor Sparebank og Den norske Bank. Oppgjørssystemene kan være en kilde til finansiell ustabilitet dersom en bank ikke er i stand til å gjøre opp for seg til avtalt tid. Oppgjørssystemene kan også bidra til å spre likviditets- og solvensproblemer.

Komiteen for betalings- og oppgjørssystemer (CPSS) i Den internasjonale oppgjørskontoret (BIS) har fastsatt ti hovedprinsipper som alle viktige oppgjørssystemer må oppfylle for å begrense risikoen i betalingssystemet. Ut fra Norges Banks vurderinger tilfredsstillende alle de viktige bankdrevne oppgjørssystemene i Norge som har fått konsesjon, det vil si systemene til Gjensidige Nor Sparebank, Den norske Bank og NICS (Norwegian Interbank Clearing System) disse ti hovedprinsippene.

Risikoen i oppgjørssystemet deles ofte inn i fire kategorier. Den juridiske risikoen knytter seg til usikkerhet omkring avtaler og ansvarsfordeling. Lov om betalingssystemer skal bidra til at systemene organiseres slik at hensynet til finansiell stabilitet blir ivaretatt. Loven gjennomfører også EUs oppgjørskonsesjonsdirektiv i norsk lov. Direktivet gir godkjente betalings- og verdipapirsystemer beskyttelse mot juridisk risiko knyttet til insolvens hos en deltaker. Norges Bank har notifisert alle viktige oppgjørssystemer til ESA slik at de har fått godkjent rettsvern. Den juridiske risikoen som definert over skulle derfor være fjernet for disse oppgjørssystemene.

Oppgjørskonsesjonsrisiko består av kredittrisiko og likviditetsrisiko. Banknæringens overgang til kreditering etter oppgjør har fjernet det meste av kredittrisikoen. Likviditetsrisikoen er også begrenset fordi Norges Bank tilbyr likviditet gjennom dagen, bare begrenset av bankenes stilte sikkerheter. I bruttooppgjøret i Norges Bank har bankene koordinert transaksjonsutvekslingen og det er bygd inn en "vranlåsfunksjon" som trer i kraft dersom en transaksjon skulle mangle dekning. Det har så langt ikke vært problemer med køer i NBO. Oppgjørskonsesjonsrisiko anses derfor ikke å utgjøre en trussel for den finansielle stabiliteten.

Operasjonell risiko er den fjerde typen risiko. Den oppstår som følge av svikt eller brudd i datasystemer eller kommunikasjonen mellom dem, eller mangelfulle manuelle rutiner. Etter at en stor aktør fikk stopp på sine systemer i flere dager sommeren 2001 har alle de sentrale aktørene i oppgjørssystemet iverksatt tiltak for å øke driftsstabiliteten og ha bedre reserveløsninger dersom det skulle skje noe på det ordinære driftsstedet. Problemene

sommeren 2001 fikk ikke betydning for finansiell stabilitet, men bidro til å redusere effektiviteten i det norske betalingssystemet frem til aktørene igjen hadde normal drift.

Norges Banks Oppgjørssystem har hatt svært høy driftsstabilitet det siste året. Det har i perioden fra 8. oktober 2001 til 5. juni 2002 ikke oppstått feil i oppgjørene forårsaket av Norges Bank, det vil si 239 feilfrie dager sett fra Norges Banks side. Den 5. juni 2002 oppstod det en feil som er klassifisert som en liten feil av BBS og som påførte oss 1 feilpoeng. Etter 5. juni har vi hatt feilfri drift, det vil si 162 feilfrie dager.

Til tross for disse positive resultatene har Norges Bank vedtatt å modernisere dagens oppgjørssystem fordi det eksisterende systemet er komplisert og tett sammenvevd med andre systemer. Det gjør oppgjørssystemet sårbart. Dagens system krever også relativt store ressurser til drift og vedlikehold. Etter å ha diskutert arbeidsdeling og organisering av det norske avregnings- og oppgjørssystemet med banknæringen har en kommet frem til at dagens ansvarsdeling i hovedsak skal videreføres. Bankene vil ha ansvaret for transaksjonsinnsamling og avregning og Norges Bank vil ha ansvaret for oppgjør. Norges Bank har besluttet å utkontraktere den operative virksomheten innen oppgjørsområdet. Vi forbereder nå en forespørsel om tilbud på disse tjenestene til aktuelle samarbeidspartnere.

Vi kommer til å vie disse problemstillingene betydelig oppmerksomhet i tiden fremover. Til sommeren regner vi med å ha utarbeidet det konkrete opplegget for hvor vårt oppgjørssystem skal driftes, med påfølgende gjennomføring i løpet av neste høst.

Internasjonale anbefalinger og internasjonalt arbeid

Komiteen for betalings- og oppgjørssystemer (CPSS) i Den internasjonale oppgjørsbanken (BIS) har opprettet en egen arbeidsgruppe for systemer for massebetalinger. I september i år kom arbeidsgruppen med en rapport om: "Policy issues for central banks in retail payments".

Rapporten ser på hvordan sentralbankene bør arbeide for å nå samfunnets mål om effektive massebetalingssystemer og identifiserer fire områder hvor sentralbankene kan engasjere seg.

- Se til at det legale og avtalebaserte rammeverket ikke hindrer innovasjon og utvikling
- Overvåke markedsstrukturen, markedsutviklingen og markedets funksjonsmåte og sørge for at det ligger til rette for virksom konkurranse
- Overvåke utviklingen av sikkerhetsstandarder og operasjonelle standarder og vurdere virkningen av disse på konkurransen
- Tilby oppgjørstjenester på en måte som bidrar til effektive og sikre løsninger i resten av betalingssystemet

Vi vil legge vekt på disse anbefalingene i vårt videre arbeid med massebetalingssystemene.

Den europeiske sentralbanken har nylig gjennomført høring av et forslag om at seks av hovedprinsippene for viktige betalingssystemer fastsatt av BIS/CPSS også skal være oppfylt for sentrale systemer for massebetalinger. Det er opp til hvert enkelt lands sentralbank å bestemme hvilke massebetalingssystemer som er viktige og dermed må oppfylle de seks anbefalingene.

Forslaget innebærer at systemer for massebetalinger må ha en velfundert rettslig basis. Den finansielle risikoen som er forbundet med deltakelse i systemet skal være kjent og forstått av hver enkelt deltaker. Videre skal massebetalingssystemene ha høy sikkerhet og driftsstabilitet og tilfredsstillende beredskapsløsninger. Systemene skal også tilby effektive og praktiske betalingsløsninger. Kriteriene for tilgang til massebetalingssystemene skal være rettfærdige og åpne og systemene må også ha en effektiv, klar og oversiktlig organisering. Den europeiske sentralbanken foreslår i tillegg at de fire gjenværende hovedprinsippene kan gjøres gjeldende overfor systemer for massebetalinger. Av disse mener den europeiske sentralbanken at prinsippet om endelig oppgjør på valuteringsdagen bør få høyest prioritet.

Norges Bank har ikke foretatt en fullstendig evaluering av det norske systemet for massebetalinger i forhold til de seks anbefalte hovedprinsippene. Jeg vil likevel komme med noen foreløpige vurderinger av hvor det norske massebetalingssystemet står i forhold til disse anbefalingene.

Finansavtaleloven og betalingssystemloven sikrer at Norge har et moderne og dekkende lovverk i forbindelse med betalingstjenester. Betalingssystemloven har også bidratt til å fjerne bankenes legale risiko ved å delta i betalingssystemet. Prinsippet om en velfundert rettslig basis skulle derfor være tilfredsstillende for det norske massebetalingssystemet. Tidligere i foredraget konkluderte jeg med at oppgjørssrisikoen i de norske betalingssystemene er svært begrenset. Jeg tror også en må kunne si at den finansielle risikoen er kjent og forstått.

Som tidligere nevnt har alle de sentrale aktørene i oppgjørssystemet iverksatt tiltak for å redusere den operasjonelle risikoen og forbedre beredskapsløsningene. Sikkerheten i det norske massebetalingssystemet anses også for å være høy. Jeg vil derfor mene at det norske massebetalingssystemet i det vesentligste oppfyller prinsippet om sikkerhet og operasjonell pålitelighet. Som jeg allerede har sagt har Norge et svært effektivt system for massebetalinger. Prinsippet om effektive og praktiske betalingsløsninger er derfor oppfylt. Bankene har klare regler for vilkårene for nye aktørers tilgang til de felles systemene. Vilråene er gjort offentlig kjent og Konkurransetilsynet har ikke hatt merknader til vilråene. Prinsippet om objektive og offentlig tilgjengelige kriterier for deltakelse anses derfor å være oppfylt. Systemene har en organisering som hovedsakelig tilfredsstiller hovedprinsippet om effektiv, klar og oversiktlig organisering. Tilleggsanbefalingen om oppgjør på valuteringsdagen er også oppfylt i Norge.

Internasjonalt har det også ellers vært økende interesse i sentralbankene for effektiviteten i massebetalingssystemet.

Norges Banks arbeid med systemer for massebetalinger

Vi offentliggjorde våren 2002 et politikkdokument som gjør rede for vårt ansvar på betalingssystemområdet. I dette dokumentet drøfter vi både vårt tidligere arbeid på betalingssystemområdet og premissene og planene for det videre arbeidet.

Norges Bank overvåker utviklingen i markedet og dokumenterer dette gjennom årsrapporten om betalingsformidling. Rapporten var den første i sitt slag og har fått anerkjennelse internasjonalt. Statistikken i rapporten bygger i stor grad på frivillig rapportering fra de store aktørene i norsk betalingsformidling og vi er svært taknemlige for den samarbeidsviljen som rapportørene viser.

Det er banknæringen selv som tar stilling til bruken av standarder og utviklingen av infrastrukturen. Norges Bank vil følge arbeidet nøye og legge vekt på at standardene og infrastrukturen utformes slik at de ikke hindrer konkurranse.

Hvilke krav bør stilles til nye betalingstjenester?

Innovasjon og utvikling av nye betalingstjenester som tilfredsstillende nye behov er viktig for at effektiviteten i det norske massebetalingssystemet skal opprettholdes over tid. Det krever at bankene fortsetter å utvikle tjenestespekteret innenfor betalingsformidlingen.

Når det utvikles nye betalingstjenester er det ønskelig at den felles infrastrukturen kan opprettholdes. Dette innebærer at alle systemer baseres på samme teknologi eller at det lages grensesnitt som sikrer at systemene problemfritt kan kommunisere med hverandre. For å sikre effektivitet i markedet vil åpne løsninger som gir muligheter for konkurranse om produksjon og leveranse av tjenestene være en fordel. Konkurranse om produksjon av tjenestene kan stå i konflikt med utnyttelse av stordriftsfordeler. Norges Bank vil legge stor vekt på at det er konkurranse om å levere tjenestene ut til brukerne. Vi ønsker at også nye betalingstjenester skal prises etter de samme prinsippene som i dag. Prisene bør med andre ord avspeile de forventede enhetskostnadene på lang sikt.

Nye betalingstjenester som introduseres må også ha tilfredsstillende sikkerhet. Det innebærer at kundene skal ha trygghet for at de ikke kan utsettes for misbruk når de benytter seg av et betalingsinstrument og at de kan være sikre på at betalingene når rett mottaker til avtalt tid. Dette stiller store krav til den tekniske utformingen av tjenestene og til driftsstabilitet og reserveløsninger hos de som er ansvarlige for driften av løsningene. Overfor kundene er det alltid bankene som har ansvaret for at betalingstjenestene tilfredsstillende sikkerhetskravene og kravene til driftsstabilitet. Uansett om tjenestene kjøpes hos en underleverandør, er det bankene som står ansvarlige ut mot kundene. Det er med andre ord ikke mulig å utkontraktere ansvaret selv om driften settes ut til andre.

Avslutning

Det er interesse for det norske betalingssystemet i internasjonale fora. Vi får ros for effektiviteten i systemet. Banknæringen har selv æren for dette ved at de har søkt effektive løsninger og samarbeidet om utviklingen både med hverandre og sentralbanken. Samarbeidet mellom sentralbanken og bankene om innsamling av data for transaksjoner, priser og kostnader oppfattes som unikt og svært verdifullt.

Vi håper at Norge fortsatt skal kunne ligge i front med videreutvikling av tjenestespekteret og at de gode samarbeidsrelasjoner vil vare ved, slik at vi også fremover kan arbeide mot vårt felles mål: Et effektivt betalingssystem.

Takk for at dere ville høre på.